

PRZEMOC? NIE CZEKAJ!

Co warto
wiedzieć
o procedurze

NIEBIESKIE KARTY

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI i NIEBIESKA LINIA przeciw przemocy!

Opr. merytoryczne: Renata Durda
Pogotowie „Niebieska Linia”
Instytut Psychologii Zdrowia PTP

Opr. graficzne: Szymon Wójcik

Na zlecenie i we współpracy z Najwyższą Izbą Kontroli
Warszawa, listopad 2015

Czy to już przemoc?

Czy wśród najbliższych czujesz się bezpiecznie? Masz poczucie, że troszczą się o Twoje zdrowie i życie, szanują Twoją godność, wolność, nietykalność osobistą? Jeżeli nie, z jakich zachowań wobec Ciebie to wynika?

Musisz wiedzieć, że **przemoc to nie tylko bicie**. Są różne rodzaje przemocy, wśród nich przemoc fizyczna, psychiczna (np. obrażanie, poniżanie, straszenie), seksualna (np. gwałt, wymuszanie współżycia), ekonomiczna (np. zabieranie pieniędzy i rzeczy), zaniedbanie.

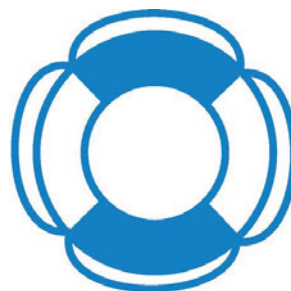
Zastanów się, czy zdarza się, że ktoś Tobie bliski:

- ➡ Popycha Cię, policzkuje, bije, szarpie?
- ➡ Traktuje w sposób, który Cię rani?
- ➡ Obrzuca obelgami, wyzwiskami?
- ➡ Zmusza do robienia rzeczy, które są dla Ciebie poniżające?
- ➡ Domaga się ograniczenia Twoich kontaktów z bliskimi, przyjaciółmi i znajomymi?
- ➡ Kontroluje w pełni wszystkie wydatki w domu i każe Ci prosić o pieniądze?
- ➡ W przypływie złości niszczy Twoją własność?
- ➡ Nakłania Cię do kontaktów seksualnych, mimo że nie masz na to ochoty?
- ➡ Grozi, że zrobi Tobie i Twoim bliskim krzywdę, zabije, zrani?
- ➡ Uważa, że zasługujesz na takie traktowanie?
- ➡ Uważa, że wszystkie powyższe rzeczy robi dla Twojego dobra?

Jeśli odpowiedziałś/eś twierdząco chociaż na jedno pytanie, **istnieje ryzyko, że doznajesz przemocy** ze strony bliskiej Ci osoby.

Czym jest procedura "Niebieskie Karty"?

Procedura „Niebieskie Karty” to skoordynowany system pomocy dla osób, które doznają przemocy domowej.

Co zyskasz dzięki „Niebieskim Kartom”?

Choć zawsze najważniejsze są działania, które możesz podjąć sam/a, dzięki wsparciu różnych służb i instytucji współdziałających w ramach procedury Niebieskiej Karty, zyskasz również:

- ➡ pomoc w zapewnieniu Ci bezpieczeństwa;
- ➡ wsparcie w rozwiązaniu trudnej sytuacji (nie tylko związanej z przemocą, ale np. w uniezależnieniu się od sprawcy w kwestiach materialnych, zawodowych, mieszkaniowych, jak również pomoc psychologiczną, prawną lub inną, jakiej oczekujesz);
- ➡ monitoring zmieniającej się sytuacji;
- ➡ podejmowanie przez specjalistów działań mających na celu zmianę zachowania sprawcy, poczynając od uświadczenia sprawcy/czyni konsekwencji stosowania przemocy i tego, że różne instytucje będą interesować się jego/jej zachowaniem, działań edukacyjnych, zobowiązania do leczenia odwykowego, a w określonych prawem przypadkach również np. zakaz kontaktu, zbliżania się, nakaz eksmisji.

PAMIĘTAJ!

**Nie Ty jesteś odpowiedzialna/y za przemoc!
Winę ponosi zawsze osoba stosująca przemoc!**

Co powinieneś wiedzieć o procedurze „Niebieskie Karty”

PAMIĘTAJ!

Najważniejsza/y w procedurze jesteś TY, jako osoba doznająca przemocy domowej.

Jeśli jesteś osobą **dorośli**, uczestniczysz w procedurze osobiście.

Jeśli jesteś **osobą niepełnoletnią**, będzie Cię reprezentował bezpieczny dorosły, czyli osoba, która najlepiej Cię ochroni:

- rodzic (jeśli nie krzywdzi i nie ukrywa poczynań krzywdzącego)
- opiekun faktyczny (czyli ktoś, kto się Tobą opiekuje - np. babcia/dziadek lub sąsiad/sąsiadka)
- pedagog z przedszkola lub szkoły
- kurator rodzinny wyznaczony przez sąd

W procedurze uczestniczy także **osoba podejrzewana o stosowanie przemocy**.

Procedurę prowadzą przedstawiciele różnych instytucji tworzący razem **Zespół Interdyscyplinarny** (będzie o nich mowa dalej), którzy specjalnie dla Ciebie powołają tzw. **Grupę Roboczą**, złożoną z przedstawicieli służb, które są najbardziej przydatne w Twojej sytuacji.

Osoba doznająca przemocy

Osoba stosująca przemoc

Grupa robocza

PAMIĘTAJ!

Wszystkie osoby udzielające Ci pomocy w ramach procedury Niebieskie Karty zobowiązane są do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które im przekazujesz.

Przebieg procedury „Niebieskie Karty”

Na następnych stronach zostaną szczegółowo omówione wszystkie te kroki.

1 Pierwszy krok

Wszczęcie procedury

Procedura rozpoczyna się od wypełnienia **KARTY A**. Kartę A może wypełnić:

- policjant
- pracownik socjalny
- pracownik oświaty
- przedstawiciel ochrony zdrowia
- członek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Karta

Zbiór podstawowych informacji o Tobie i Twojej sytuacji

PAMIĘTAJ!

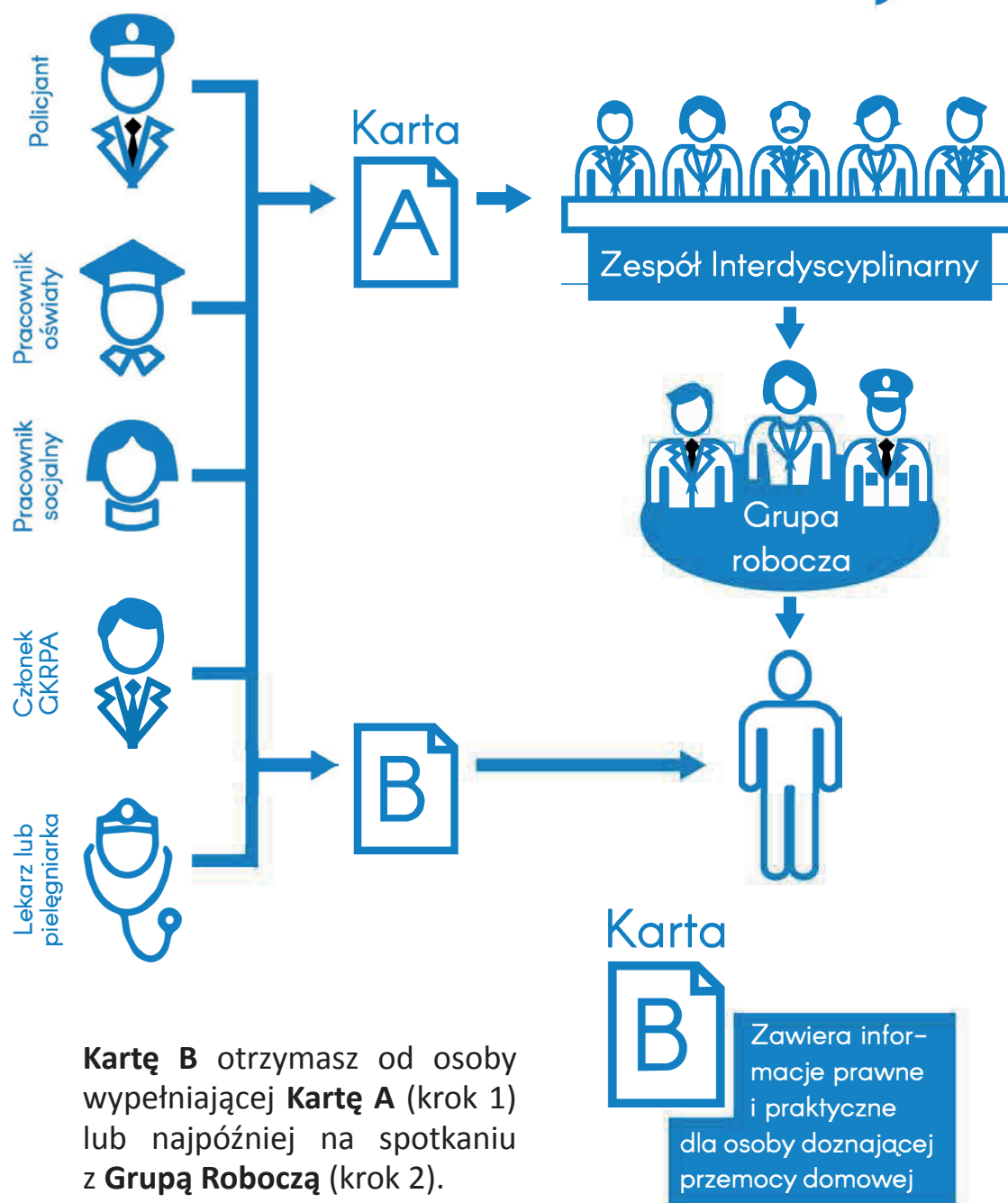
Jeśli życie lub zdrowie Twoje lub kogoś w Twojej rodzinie jest zagrożone z powodu przemocy, dzwoń na Policję (tel. 997 lub 112)!

Karta A zostanie wypełniona, gdy w trakcie wykonywania swoich czynności zawodowych jedna z ww. osób poweźmie podejrzenie, że ma do czynienia z przypadkiem przemocy domowej (będzie świadkiem przemocy lub usłyszy wiarygodne informacje na ten temat od kogoś innego).

Każdy, kto wypełni **Kartę A**, przekazuje ją w ciągu 7 dni do przewodniczącego/przewodniczącej **Zespołu Interdyscyplinarnego**. Taki zespół funkcjonuje w każdej gminie. Najczęściej ma swoją siedzibę w lokalnym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Przewodnicząca/y **Zespołu Interdyscyplinarnego** po otrzymaniu **Karty A** w ciągu 3 dni przekazuje ją członkom Zespołu, który powołuje **Grupe Roboczą**. W jej skład wchodzi przedstawiciele różnych instytucji, które powinny zainteresować się sytuacją rodziny. Najczęściej są to, **w zależności od Twoich potrzeb**: pracownik socjalny, dzielnicowy, przedstawiciel szkoły do której chodzi dziecko, przedstawiciel gminnej komisji alkoholowej, przedstawiciel ochrony zdrowia czy wreszcie psycholog z poradni lub organizacji zajmującej się pomocą ludziom w sytuacjach kryzysów życiowych.

Pierwszy krok cd.

Kartę B otrzymasz od osoby wypełniającej **Kartę A** (krok 1) lub najpóźniej na spotkaniu z **Grupą Roboczą** (krok 2).

2

Drugi krok

Opracowanie indywidualnego planu pomocy

Członkowie **Grupy Roboczej** (zwykle od 3 do 5 osób) po zapoznaniu się z informacjami zawartymi w Karcie A, być może także po zebraniu informacji w środowisku domowym, **zaproszą Cię na spotkanie**. Odbędzie się ono w najbliższym możliwym czasie – zwykle od 7 do 30 dni od zgłoszenia/interwencji.

Spotkanie odbędzie się w siedzibie Zespołu Interdyscyplinarnego lub którejś z lokalnych instytucji pomocowych. Jeśli masz problemy ze zdrowiem, takie spotkanie może odbyć się w dogodnym dla Ciebie miejscu, np. w Twoim domu.

Spotkanie to służyć będzie uzyskaniu dokładniejszych informacji niezbędnych do dobrej oceny sytuacji Twojej rodziny (mieszkaniowej, zdrowotnej, prawnej, materialnej, zawodowej, sytuacji dzieci) oraz zapoznaniu się z **Twoimi potrzebami i oczekiwaniami** w związku z doświadczaną przemocą. Na tej podstawie zostanie opracowana diagnoza Twojej sytuacji oraz przygotowany specjalnie dla Ciebie **indywidualny plan pomocy**, które zostaną zapisane w **Karcie C**.

PAMIĘTAJ!

Twoje bezpieczeństwo i potrzeby są najważniejsze, dlatego aktywnie je zgłaszaj! Dzięki temu plan pomocy, który stworzy Grupa Robocza, będzie najlepiej spełniał Twoje oczekiwania.

3

Trzeci krok

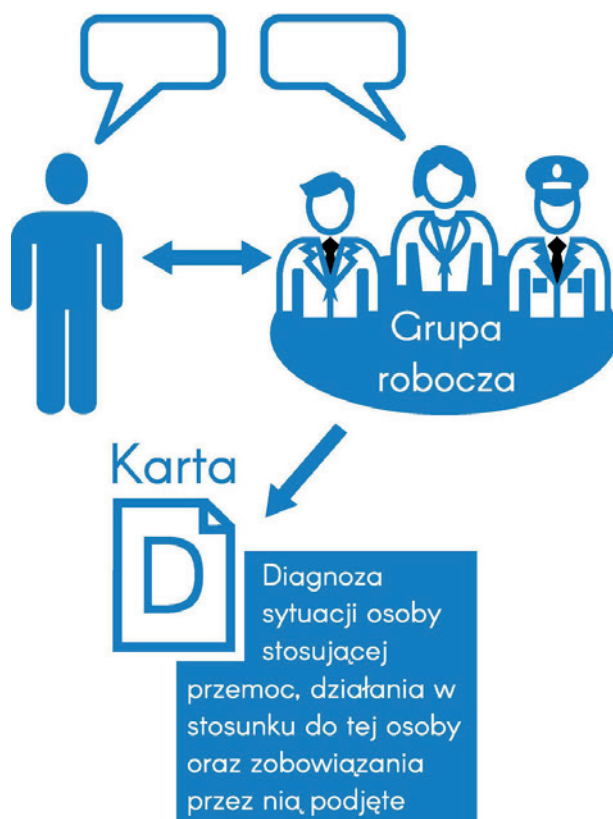
Oddziaływanie na sprawcę przemocy

Po spotkaniu z Tobą członkowie **Grupy Roboczej** wezwą na spotkanie **osobę stosującą przemoc**. Ona/on także ma prawo wypowiedzieć swoje zdanie i zgłosić swoje potrzeby. Zostaną one w miarę możliwości uwzględnione w planie pracy z rodziną.

Celem spotkania jest przede wszystkim wezwanie osoby stosującej przemoc **do zaprzestania zachowań krzywdzących** innych członków rodziny oraz motywowanie jej do pracy nad zmianą zachowań. Dokumentacja tego spotkania zostanie zapisana w **Karcie D**.

W uzasadnionych sytuacjach Zespół Interdyscyplinarny może wystąpić do Prokuratury o zastosowanie środków zapobiegawczych, takich jak:

nakaz opuszczenia przez sprawcę lokalu, w którym zamieszkuje wspólnie z pokrzywdzonym, dozór Policji, czy tymczasowe aresztowanie. Sąd może zobowiązać sprawcę do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.

PAMIĘTAJ!

Ponieważ przemoc jest zachowaniem wyuczonym, można więc także oduczyć się jej stosowania! Temu służą programy korekcyjno-edukacyjne.

4

Czwarty krok

Realizacja indywidualnego planu pomocy

Członkowie **Grupy Roboczej** będą wspierać Cię w realizacji działań wspólnie zaplanowanych w **indywidualnym planie pomocy**. Może to obejmować np. pracę socjalną, konsultacje psychologiczne, udział w grupie wsparcia dla osób doznających przemocy, powiadomienie sądu, objęcie dziecka/dzieci pomocą psychologiczną i pedagogiczną.

Członkowie grupy będą **monitorować sytuację** w Twoim środowisku domowym. Monitoring będzie polegał na okresowych spotkaniach zarówno z Tobą, jak i osobą stosującą przemoc. Spotkania mogą się odbywać w miejscu zamieszkania lub w siedzibie Zespołu Interdyscyplinarnego (w uzgodnieniu z Tobą).

Co pewien czas członkowie Grupy Roboczej spotkają się i między sobą wymienią informacje o bieżącej sytuacji w Twoim środowisku domowym oraz w zależności od Twoich potrzeb zweryfikują początkowy plan pomocy.

PAMIĘTAJ!

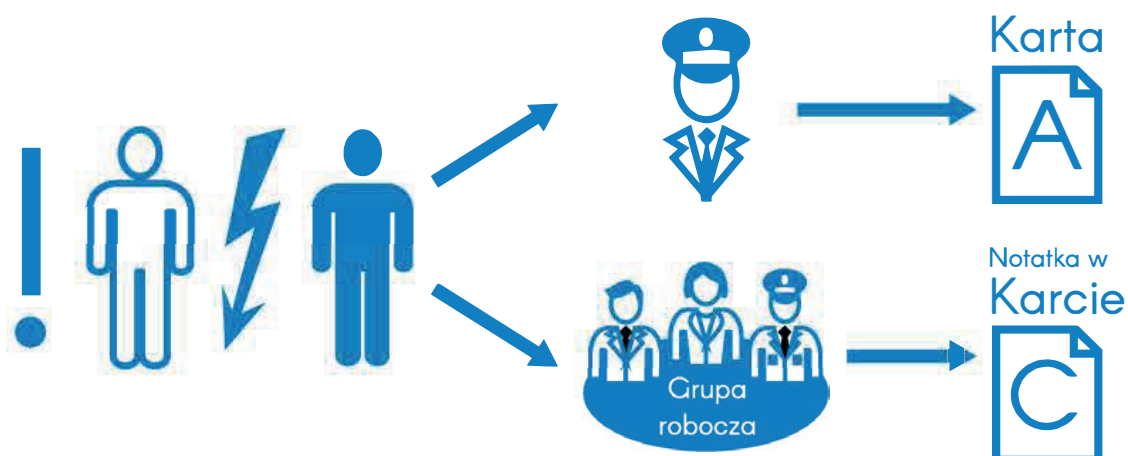
Nie wahaj się pytać o każdą niejasną dla Ciebie sprawę. Ułatwi to członkom Grupy Roboczej współpracę z Tobą. Będziecie razem „specjalistami” do rozwiązania Twojej sprawy.

5

Piąty krok

Zdarzenia niebezpieczne w trakcie procedury „Niebieskie Karty”

Jeśli w trakcie procedury incydenty przemocy **powtarzają się**, wzywaj **Policję** lub informuj o tym członków **Grupy Roboczej**. Z interwencji Policji powstanie kolejna **Karta A** dołączana do dokumentacji procedury. Z informacji przekazanej członkowi Grupy Roboczej powstanie **notatka w Karcie C** lub osobna notatka służbowa dołączona do dokumentacji.

PAMIĘTAJ! → Jeśli w trakcie procedury incydenty przemocy powtarzają się, wzywaj Policję lub informuj o tym członków Grupy Roboczej!

6 Szósty krok

Zakończenie procedury

Zakończenie procedury następuje najczęściej z powodu „**ustania przemocy**” i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy”.

Zwykle następuje to w ciągu kilku miesięcy od rozpoczęcia procedury, ale bywa, że trzeba na to dłuższego czasu. Zwłaszcza wtedy, gdy przemoc trwała latami, a czasami pokoleniami, satysfakcjonujące zmiany nie nastąpią w szybkim tempie.

A co po zamknięciu procedury?

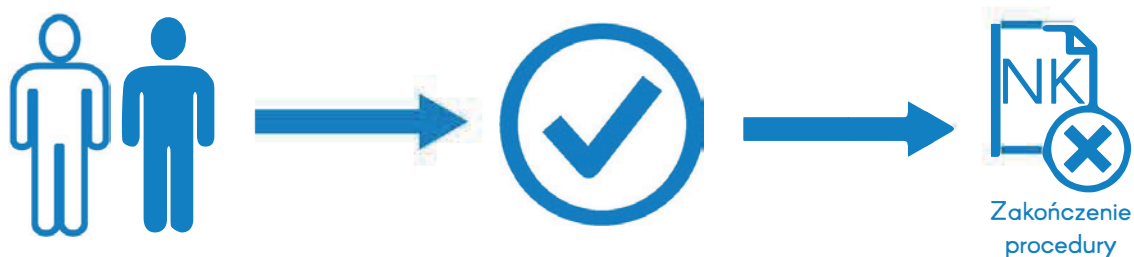
Na Twoje życzenie, lub z powodu oceny ryzyka wznowienia się przemocy, przedstawiciele instytucji uczestniczących w procedurze mogą **nadal pracować** z Twoimi bliskimi w ramach swoich ustawowych kompetencji.

Jeśli przemocowe zachowania **znowu się pojawią**, nie wahaj się **powiadomić służby** – procedura rozpocznie się na nowo od wypełnienia Karty A.

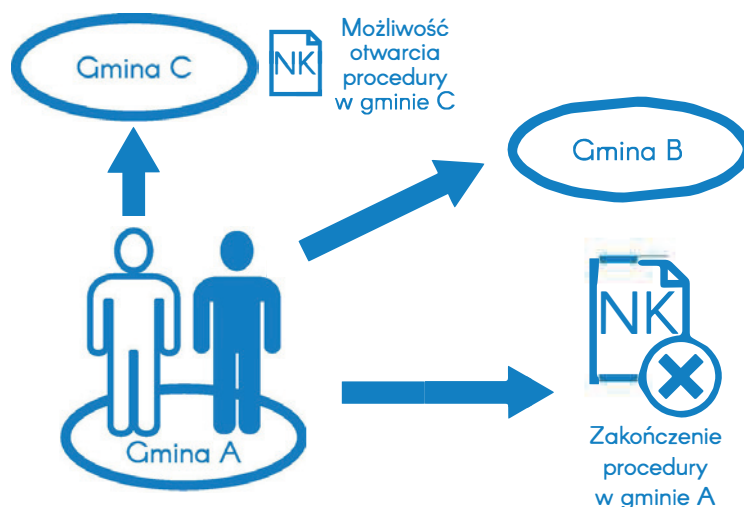
Sytuacje wyjątkowe w przebiegu procedury

Opisany powyżej przebieg procedury to najczęstszy scenariusz. Ale w życiu zdarza się wiele niespodzianek i przebieg ten może się zmieniać w zależności od sytuacji, np.:

- ➔ Po rozpoznaniu sytuacji pracownicy różnych zaangażowanych instytucji dojdą do wniosku, że w rodzinie nie ma przemocy i zakończą działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” z powodu „braku zasadności podejmowania dalszych działań”. Nie znaczy to, że rodzina nie będzie nadal obserwowana pod kątem sygnałów pogłębiającego się kryzysu.

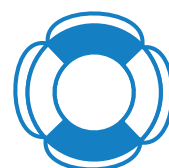

- ➔ Jeśli osoby uczestniczące w procedurze zmieniają miejsce zamieszkania, istnieje możliwość, aby Zespół Interdyscyplinarnej, który dotychczas prowadził procedurę, powiadomił o podjętych działaniach służby z nowej gminy. Możesz o to wnioskować, jako osoba doznająca przemocy.

Jako osoba doznająca przemocy masz prawo do uzyskania **bezpłatnej pomocy** ze strony właściwych służb i instytucji. Obejmuje to:

➔ interwencję kryzysową i wsparcie

➔ poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, zawodowe i rodzinne

➔ badanie lekarskie w celu ustalenia uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej oraz wydanie stosownego zaświadczenia lekarskiego

➔ bezpieczne schronienie

➔ ochronę przed dalszym krzywdzeniem poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania oraz zakaz kontaktowania się i zbliżania

➔ pomoc w uzyskaniu mieszkania socjalnego

Podstawy prawne

- Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z późniejszymi zmianami (Dz.U. 2015 r., poz. 1390)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. nr 209, poz. 1245)

Pomocne informacje

„Niebieska Linia” – poradnia telefoniczna dla osób pokrzywdzonych przemocą i innymi przestępstwami – tel. 22-688-7000

Poradnia telefoniczna „Niebieska Linia”

tel. 801 120 002 (można zgłaszać incydenty przemocy ze strony osób, które mają „zawieszony” wyrok za stosowanie przemocy)

Adresy internetowe instytucji pomagających w przypadku przemocy domowej:

www.niebieskalinia.pl

(zakładka „szukam pomocy”)

www.pokrzywdzeni.gov.pl

(zakładka „sieć pomocy”)

www.ms.gov.pl

(zakładka „działalność/przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”)

www.mpips.gov.pl

(zakładka „przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”)